

Gert Posselt

DANSKE PRØVEMØNTER

PRÆGET PÅ DEN KONGELIGE MØNT
1983-1989

Historisk oversigt og Katalog

Udgivet af Den Kongelige Mønt 1989.

Distribution:

Den kgl. Mønt- og Medaillesamling,
Nationalmuseet, Frederiksholms Kanal 12,
DK-1220 København K.

Oplag: 3.000.

Sats og tryk:

Danmarks Nationalbank, København.

Forside:

Forstørrelse af aversen på kat.nr. 34b.

Gert Posselt

DANSKE PRØVEMØNTER

PRÆGET PÅ
DEN KONGELIGE MØNT
1983-1989

Historisk oversigt og Katalog

Forord

Som led i forberedelsesarbejdet til den ny danske møntrække er der på Den Kgl. Mønt fremstillet et antal prøvemønter med henblik på nærmere at kunne vurdere forskellige alternative udformninger af de påtænkte nye mønter. Dette arbejde blev afsluttet i sommeren 1989, hvor de første mønter i den ny møntrække blev sendt i cirkulation og udformningen af de øvrige mønter endeligt fastlagt.

Prøvemønterne har hermed opfyldt formålet, og deres rolle er udspillet i produktionsmæssig sammenhæng.

På denne baggrund er det besluttet at overdrage hovedparten af prøvemønterne til Nationalmuseet. Det er imidlertid samtidig fundet ønskeligt at kunne indpasse de forskellige prøvemønter i rette sammenhæng i forberedelsesarbejdet, således at en bredere kreds har mulighed for at følge overvejelserne og det nærmere formål med de enkelte typer. Med henblik herpå blev historikeren, cand.mag. Gert Posselt anmodet om at udarbejde en kort redegørelse for arbejdet gennem 1980'erne med den ny møntrække og i tilknytning hertil registrere og katalogisere de fremstillede prøvemønter.

Den hermed foreliggende redegørelse er udtryk for Gert Posselts vurdering og bedømmelse.

Redegørelsen med tilhørende katalog er stillet til rådighed for Nationalmuseet, Den kongelige Mønt- og Medaillesamling, som står for distributionen.

September 1989

Den Kgl. Mønt

Den ny møntrækkes tilblivelse

En historisk oversigt

Arbejdet med ændring af den danske møntrække blev indledt i 1980. Det stod på det tidspunkt klart, at der efterhånden var behov for en gennemgribende reform af møntrækken. Årsagerne hertil var flere.

Det var åbenbart, at 5-øren havde fået så ringe købekraft, at den burde afskaffes. Endvidere måtte det påregnes, at der inden for et kortere åremål ville blive behov for at indføre en mønt med en højere værdi end 10 kroner. Flere mønter i den eksisterende møntrække var med tiden blevet upraktisk store, og det kunne derfor forudses, at dette ville blive en vanskelig opgave. Hertil kom, at størrelsesforskellen mellem 1-kronen og den netop indførte 10-kronemønt var uhenigtsmæssig lille.

Disse forhold fik i 1980 Danmarks Nationalbank til at optage forhandling med Finansministeriet – der dengang var ressortministerium for møntlovgivningen – med henblik på nærmere at vurdere behov og muligheder for en ændring af møntrækken.

I årene 1980-82 blev kravene til det fremtidige møntsystem omhyggeligt analyseret. Formålet hermed var først og fremmest at vurdere hvilke møntværdier, der ville være behov for i de kommende år, samt at give forslag til, hvorledes mønterne burde udformes med hensyn til størrelse og materiale.

Arbejdet blev forestået af en intern arbejdsgruppe, nedsat af Nationalbankens direktion. Arbejdsgruppen omfattede chefen for Den Kongelige Mønt, bankens hovedkasserer og en repræsentant for bankens sekretariat. Til støtte for overvejelserne blev det britiske firma *Thomas de la Rue & Co.* i 1981 bedt om at udarbejde en vurdering af mønt- og seddelforhold i Danmark. Dette firma er internationalt kendt og respekteret som producent af pengesedler for en række lande og virker i tilslutning hertil som konsulent i seddel- og møntspørgsmål. Rapporten *Denmark – Currency Assessment 1982* (Danmark – Vurdering af pengemløbet 1982) anbefalede bl.a. afskaffelse af både 5-øren og 10-øren.

Arbejdsgruppen afsluttede sit arbejde med afgivelse af en rapport, *Redegørelse om behovet for tilpasning af mønt- og seddelrækken til prisudviklingen og forslag til ny mønt- og seddelrække*, der forelå i december 1982.

Denne rapport mandede ud i en anbefaling af en helt ny dansk møntrække. Den eksisterende møntrækkes struktur var med tiden blevet uhenigtsmæssig

og ulogisk. 5-øren og 10-øren var blevet for lidt værd i forhold til det beløb, det årligt kostede at fremstille og håndtere dem. 5-kronen og 10-kronen, der havde skullet indpasses i møntrækken i henholdsvis 1961 og 1980, var for store og for tunge. Som noget helt afgørende måtte det konstateres, at det ikke på en acceptabel måde lod sig gøre at tilføje de nye møntværdier, som udviklingen stillede krav om.

For at kunne tilpasse værdierne i møntrækken til det aktuelle behov anmodede Nationalbanken derfor Finansministeriet om at tage initiativ til en snarlig ændring af møntloven og om tilslutning til at indlede konkrete forberedelser. Da der syntes at være enighed om det ønskelige i en ændring af møntrækken, blev forberedelserne sat i gang. Det blev på dette tidspunkt overvejet at udskrive en konkurrence om den kunstneriske udformning af de nye mønter.

I første omgang koncentrerede arbejdet sig om opstilling af tekniske specifikationer, dvs. forslag til metaller, tykkelser og diamettermål. I bestræbelserne for at undgå lighed med udenlandske mønters mål rådførte Den Kongelige Mønt sig bl.a. med Royal Mint i England, idet der her føres et register over en lang række landes møntspecifikationer. Efter de foreslåede specifikationer fremstillede Den Kongelige Mønt nogle få blanketprøver, dvs. uprægede metal-skiver.

På dette stadium blev møntrækken fastlagt som tre serier i hvert sit metal. De lave værdier skulle fremstilles i *bronze*, mellemværdierne i den sølvfarvede *kobber-nikkel* legering og de høje værdier i den gule kobber-aluminium-nikkel legering, der normalt kaldes *aluminiumsbronze*. Denne struktur er fleksibel ved eventuelle fremtidige ændringer, hvor nye møntværdier vil kunne indpasses. I form af metallerne kobber, sølv og guld har den rødder langt tilbage i europæisk mønthistorie. Et dansk fortilfælde for brug af de tre uædle metallegeringer findes i mellemkrigstidens møntrække, der blev modelleret af Gunnar Jensen og præget i årene 1924-1941.

Blanketprøverne uden præg viste sig hurtigt at være utilstrækkelige som bedømmelsesgrundlag. Ved nytår 1983 blev det derfor besluttet, at Den Kongelige Mønt skulle præge en række prøvemønter, mærket PRØVE, med henblik på en sikrere vurdering af størrelser og materialer for mønterne. Medaljøren *Frode Bahnsen* nåede imidlertid kun at give forslag til de to laveste værdier (kat.nr. 1 og 2), før han efter kortere tids sygdom afgik ved døden den 21. maj 1983. Averserne på de øvrige seks mønter i denne prøverække (kat.nr. 3-8) blev forsynet med Bahnsens portræt af Dronningen fra 10-kronemønten 1979; reverserne blev skabt på Den Kongelige Mønt ud fra allerede eksisterende arbejder af Bahnsen.

I forlængelse af en række støbeforsøg blev disse første prøvemønter præget i løbet af sommeren 1983, flere af dem i forskellige legeringer og hver især i meget små oplag. Prøvemønterne kat.nr. 1-8 udgør det første gennemarbejdede forslag til diametre og metallegeringer. Det har derimod aldrig været hensigten,

at endelige og gangbare mønter skulle have et kunstnerisk udseende svarende til disse prøvemønter.

Ved Frode Bahnsen død stod Den Kongelige Mønt uden medaljør. I en sådan situation ville udskrivelsen af en kunstnerisk konkurrence om de nye mønters udformning være nærliggende, men den ændring af møntloven, som skulle være grundlaget herfor, var der endnu ikke taget skridt til. Tidspunktet for en konkurrence blev derved forpasset.

Nationalbanken lagde imidlertid vægt på, at de igangværende forberedelser ikke blev udsat for langvarige afbrydelser. Det kunstneriske arbejde blev i sommeren 1983 overdraget til Nationalbankens tegner *Johan Alkjær*. Opgaven lød på at give forslag til udformningen af syv mønter: 25- og 50-øre i bronze, 1-, 2- og 5-kroner i kobbernikkel, forsynet med midterhul, samt 10- og 20-kroner i aluminiumsbronze. Ud fra en vurdering af de foreliggende 1983-prøvemønter foretog man mindre justeringer af diametermål og tykkelse på et par værdier. Møntværdien 50 kroner udgik af de videre overvejelser.

Fra første færd sigtede Johan Alkjær mod at give sine tegninger en robust og enkel form. Gunnar Jensens 60 år gamle møntrække blev en vigtig inspirationskilde, ikke mindst på grund af den suveræne udnyttelse af midterhullet som mønternes centrale ornamentik. I overensstemmelse med gældende tradition har Alkjær disponeret alle sine forslag således, at aversen repræsenterer monarkiet, mens værdiangivelsen er placeret på reversen. Danske fund fra bronzealderen og nordiske stenarbejder fra tidlig middelalder har leveret inspiration til mønstrene på reverserne. Med deres linjer og bølger viser de samtidig hen til ornamentikkens grundelementer, der kendes fra mange kulturer. Dronningens monogram har Alkjær tegnet flere forslag til, af hvilke to blev udført som prøvemønter i 1984 (kat.nr. 11-13 og 16-18).

I sensommeren 1983 blev der indgået en aftale med *Royal Mint Services Ltd.* i Llantrisant, Wales, om at udføre modellerne efter Alkjærs tegninger. Modeleringen af kat.nr. 10 og 11 kunne som de første påbegyndes i november 1983. I København blev disse originalmodeller afstøbt i araldit. Stemplerne til 1984-prøvemønterne blev graveret (fræset) i en reduktionsmaskine direkte fra de negative modeller uden brug af poinçons.

I løbet af 1984 blev Alkjærs første række prøvemønter præget på Den Kongelige Mønt (kat.nr. 9-15). Nationalbanken lod fremstille cirka 100 røde mapper (se foto, side 11). De indeholder udstansede huller til de syv prøvemønter samt en lomme, beregnet til det trykte hæfte *Forslaget til Den nye møntrække, 1984*, som Nationalbanken udgav. Mappernes formål var at danne rammen om den foreslåede prøverække, der således kunne forelægges for ministerier, interesseorganisationer og andre involverede instanser. Antallet af mapper, der er udleveret efter deres hensigt, ligger på godt 50 stykker.

Det stod hurtigt klart, at tal og bogstaver i værdiangivelsen på kat.nr. 14 og 15 var gjort for små og utydelige. Derfor tegnede Alkjær en ny revers, hvor den spi-

rallformede ornamentik er erstattet af cirkler (kat.nr. 22 og 23). Dette forslag faldt dog for livløst ud og blev atter opgivet, men den større værdiangivelse blev fastholdt i det videre arbejde; løsningen blev i 1986 en forkortet version af spirallerne, jf. kat.nr. 36 og 37.

I skyldingen var aversstemplerne til kat.nr. 14 og 15 ikke blevet forsynet med ordet PRØVE, som de burde. Det måtte derfor graves i hver enkelt mønt ved hjælp af en pantograf. Kat.nr. 22 og 23 er præget med de samme aversstempler som kat.nr. 14 og 15, men ingen eksemplarer af disse to typer fik indgraveret ordet PRØVE. Det blev ikke skønnet nødvendigt, da de begge har karakter af at være rent interne prøvemønter.

Blandt sine mange alternative udkast valgte Alkjær i 1984 at få kat.nr. 24 modelleret og præget i en lille håndfuld eksemplarer. Da denne udformning viste sig at ligge for tæt op ad Gunnar Jensens formsprog, blev den omgående opgivet.

Allerede ved årsskiftet 1983-84 var man nået så vidt i forberedelserne, at en computersøgning på de nyvalgte diametre, tykkelser og legeringer kunne foretages i det tidligere omtalte register hos Royal Mint i England. Formålet var at undgå for store ligheder og direkte sammenfald med udenlandske mønters mål.

Hele arbejdet frem til det følgende årsskifte 1984-85 foregik i forventning om en snarlig vedtagelse af en ny dansk møntlov. Ved den ny folketingssamling i oktober 1984 var den påregnede ændring af møntloven imidlertid udgået af lov-kataloget, og det stod klart, at regeringen ikke ønskede at fremsætte lovforslag på daværende tidspunkt. Det betød en udsættelse af møntreformen på ubestemt tid, og i begyndelsen af 1985 blev denne udsættelse fulgt af personale-indskrænkninger på Den Kongelige Mønt.

Det var imidlertid Nationalbankens opfattelse, at behovet for en ændring af møntrækken var så påtrængende, at det tekniske og kunstneriske arbejde skulle føres til ende. Dette arbejde var i fuld gang på mange felter. På dette tidspunkt eksperimenterede Den Kongelige Mønt således med de britisk fremstillede modeller til nogle af prøvemønterne. Disse eksperimenter er kendetegnet ved at bære ufuldstændige årstal og ved – i 1986 – at være præget i meget små oplag (kat.nr. 25-30).

Nationalbanken fandt, at den foreslåede møntrække (kat.nr. 9-15 samt kat.nr. 8) burde vurderes ud fra en perceptions-psykologisk synsvinkel. Dette arbejde blev forestået af cand.psych. Ole Damsgaard. Et større antal prøvemønter blev stillet til rådighed for projektet, der formede sig som en undersøgelse af halvtreds forsøgspersoners praktiske muligheder for at skelne mellem dem. Forsøgene fandt sted under forskellige belysningsforhold, mens der blev taget tid på, hvor længe forsøgspersonerne var om sortering efter værdi. Det blev ligeledes undersøgt, om der var nogen systematisk ophobning af fejl ved sorteringerne. Resultaterne blev forelagt i en rapport i 1985, og den dannede baggrund for en

justering af diametermålene i forhold til 1984-prøverækken. Atter måtte en international computersøgning gennemføres, før det reviderede forslag forelå i 1986.

	Prøvemønter 1984	Nyt forslag 1986
25 øre	17,25 mm	17,50 mm
50 øre	19,75 mm	21,00 mm
1 krone	20,50 mm	20,25 mm
2 kroner	24,00 mm	uforandret
5 kroner	27,50 mm	uforandret
10 kroner	22,00 mm	23,00 mm
20 kroner	25,00 mm	26,75 mm

Forsøgspersonerne repræsenterede forskellige aldersklasser, men var alle mennesker med normal synssans. I forbindelse med forberedelserne havde Nationalbanken knyttet kontakt til Dansk Blindesamfund. Alle prøvemønter blev ad denne vej løbende vurderet med henblik på, at også blinde og svagtseende mennesker skal kunne identificere mønterne med så stor sikkerhed som muligt.

En række metallurgiske undersøgelser blev foretaget i 1983-85 med konsulentbistand fra Danmarks Tekniske Højskole og Korrosionscentralen; spørgsmålet om nikkelallergi indgik med stor vægt i overvejelserne.

Vedrørende den kunstneriske udformning er Statens heraldiske konsulent i flere omgange blevet rådspurgt, ligesom Akademirådet har haft forslagene til udtalelse.

Perioden 1985-1988 blev en ventetid. I hele dette tidsrum var Den Kongelige Mønt rede til at sætte en produktion i gang med kort varsel, men perioden forud for den politiske afgørelse i 1988 blev samtidig en travl tid. Mange og til dels væsentlige stadier af arbejdet kan dateres til tiden mellem de to rækker prøvemønter 1984 og 1986.

I 1985 blev den 39-årige *Jan Petersen* ansat som medaljør ved Den Kongelige Mønt. Billedhuggeren *Hanne Varming* skabte et nyt portræt af Dronningen. Det findes på den særlige 10-kronemønt, der i maj 1986 markerede Kronprinsens 18-års fødselsdag, men det blev tillige anvendt på den serie prøvemønter, der blev præget i 1986. *Royal Mint Services Ltd.* stod for modelleringen af størstedelen af denne serie (kat.nr. 31-37). Parallelt hermed udførte Jan Petersen sine egne modeller som øvelsesopgave. En enkelt møntside blev dog udført efter hans originalmodel, nemlig aversen med Dronningens dobbelte monogram (kat.nr. 34).

Forskellige former for afbrudt rifling blev afprøvet i 1986-87 i form af prøveprægninger af 2-kroner (uden hul, kat.nr. 34b) og 20-kroner (kat.nr. 37b). Afbrudt rifling har ikke tidligere været anvendt på danske mønter, men introduceres nu som middel til at lette en hurtig identifikation. Ved hjælp af prøvemønterne fandt man frem til det antal riller og den grovhed, der bedst tjener formålet og

samtidig opfylder de stillede produktionskrav. (Se oversigten på side 14-15).

Riflingsforsøgene og de fleste øvrige prøvemønter med årstallet 1986 blev præget i oplag på omkring 200 eksemplarer af hver type. Nationalbanken fremstillede cirka 100 blå mapper til prøvemøntrækken og det ajourførte hæfte *Forslag til ny møntrække, 1986*. Omkring en tredjedel af mapperne blev udleveret efter deres hensigt til ministerier mv.

50-øren med årstallet 1987 (kat.nr. 38) blev den første prøvemønt, som Jan Petersen udførte begge original-

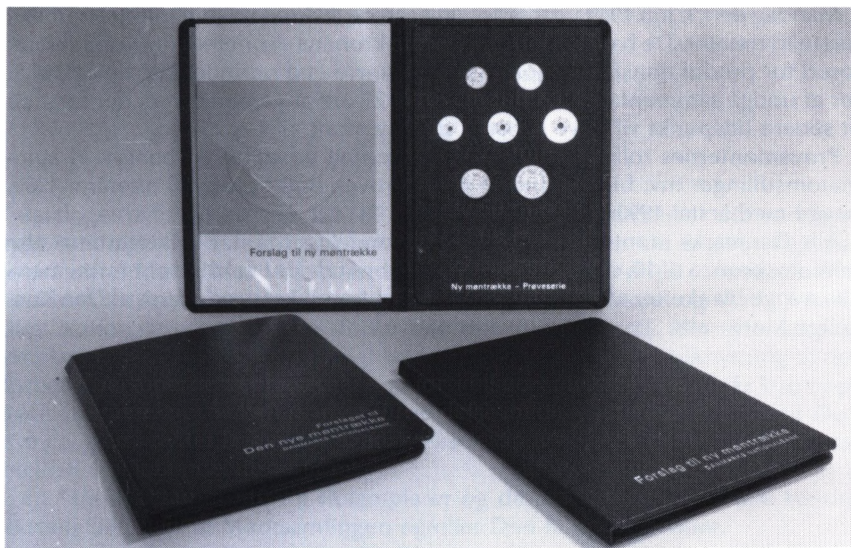
modeller til. Det følgende år blev den dog modelleret om, ligesom han ny-modellerede hele 1988-prøverækken i forhold til Royal Mint's modeller. De gangbare mønter, der udsendes etapevis i 1989-93, er alle modelleret af Jan Petersen.

I kunstnerisk henseende bød udformningen af Dronningens monogram på flere problemer. De skyldes i væsentlig grad, at kompositionen skal føje sig efter de tre mønters midterhul. Efter den ensartede løsning på 1984-prøvemønterne (kat.nr. 11, 12 og 13) blev det i 1986 forsøgt at variere udformningen (kat. nr. 33, 34 og 35). Navnlig det tredobbelte monogram mødte kritik fra heraldisk hold, idet regentens monogram ikke må dominere på bekostning af kongekronen, der er monarkiets symbol. Denne kritik fik Johan Alkjær til at vende tilbage til en skitse fra 1984, der var komponeret med tre store kroner rundt om midterhullet (se tegningen). Denne skitse var – i lighed med så mange andre – aldrig kommet længere end til modelstadiet, men nu kunne han tage udgangspunkt i dette udkast og føje Dronningens monogram til i mellemrummene mellem kongekronerne. Resultatet blev anvendt på 1988-prøvemønterne (kat.nr. 41, 42 og 43). På disse tre prøvemønter blev reversernes ornamentik rundt om hullet ligeledes gjort ensartet.

Som alternativt forslag prægedes kat.nr. 19, 20 og 21 med årstallet 1984 i aversstemplerne, men denne udformning af monogrammet blev herefter endegyldigt opgivet.

I lighed med de to foregående prøveserier blev der i 1988 fremstillet mapper med udstansede huller til de syv mønter, denne gang i grøn farve og forsynet med lomme til endnu en ajourført udgave af Nationalbankens hæfte *Forslag til ny møntrække, 1988*.

Navnebogstaverne blev i 1988 fastlagt således, at initialerne for Den Kongelige Mønts chef og medaljør i overensstemmelse med traditionen placeres ved hjer-

De tre forslagsmapper. Den grønne fra 1988 står åben, den røde fra 1984 og den blå fra 1986 ligger foran. De tre mappers indhold er nævnt på side 20, 30 og 36.

tet, der er Københavns møntmærke, eller ved årstallet. Et A i skønsskrift angiver tegneren Johan Alkjær, mens Dronningens portræt er signeret HV for Hanne Varming. Alkjærs mærke blev i første omgang placeret over kronen på 50-øren (kat.nr. 40x), men måtte af heraldiske årsager flyttes hen ved siden af den.

I sommeren 1988 faldt nogle forsøg med produktionsprægning af 25- og 50-ørene tilfredsstillende ud. Samtlige mønter fra denne prøveproduktion blev smeltet om umiddelbart efter, at resultatet var blevet godkendt af Den Kongelige Mønts teknikere.

Forslaget til ændring af møntloven blev i efteråret 1988 fremsat i Folketinget – og vedtaget i december. Ændringen udgør et smidigt grundlag for gennemførelsen af møntreformen, idet industriministeren herefter er bemyndiget til, efter forhandling med Danmarks Nationalbank, at lade præge og udstede samt at inddrage og ugyldiggøre rigets mønt; indførelse af nye møntværdier krævede tidligere særskilt lovgivning.

Onsdag den 21. december 1988 underskrev Dronningen den ny danske møntlov. Den 8. marts 1989 udstedtes en kongelig anordning vedrørende 5-ørenes og 10-ørenes afskaffelse pr. 1. juli samme år. Heri fastsættes den danske mønttrække – indtil videre – til fem værdier: 25- og 50 øre samt 1-, 5- og 10 kroner.

Mandag den 3. juli 1989 udsendtes 50-øren og 10-kronen som møntreformens første to mønter. De bærer årstallet 1989. 10-kronens diameter blev umiddelbart forud for produktionsfasen gjort 0,35 mm større end oprindeligt planlagt, bl.a. for at undgå sammenfald med den tyndere 25-øre af gammel type, der først på et senere tidspunkt vil blive afløst af den ny møntrækkes 25-øre.

Prøvemønternes rolle var dog endnu ikke helt udspillet. Af hensyn til automatomstillinger mv. blev endnu to typer prøvemønter præget i efteråret 1989, begge med årstal 1990 (kat.nr. 46 og 47).

Alle Danmarks mønter præges på Den Kongelige Mønt. Blanketterne af aluminiumsbronze til 10- og 20-kronerne indkøbes udefra i færdigstøbt form, mens alle øvrige blanketter af såvel bronze som kobbernikkel produceres af Den Kongelige Mønt selv.

Litteraturhenviisning:

Forslag til ny møntrække, revideret udgave (3. udgave, 2. oplag) Danmarks Nationalbank, København 1989 (22 sider, ill.).

Katalog

I kataloget over de i årene 1983-89 fremstillede prøvemønter er der ved hver type (undtagen de to sidste) anført et antal eksemplarer. De angiver de antal prøvemønter, som blev konstateret på Den Kongelige Mønt i sommeren 1989 umiddelbart forud for overdragelsen til Den kongelige Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet. Der er derfor tale om *minimumstal*, idet et antal eksemplarer har været stillet til rådighed for forskellige formål i tilknytning til det forberedende arbejde med den ny møntrække. Disse mønter indgår kun i opgørelsen i det omfang, de på registreringstidspunktet var returneret til Den Kongelige Mønt. De ikke medregnede eksemplarer udgør for hver type et antal mellem 0 og cirka 50.

En *stjerne ved antal på 4 eksemplarer og derunder betyder, at alle kendte eksemplarer ejes af Møntsamlingen og/eller Den Kongelige Mønt.

Legering og *diameter* er anført for hver type. *Vægt* er angivet med kun én decimal, da den ofte svinger lidt – et fænomen, der også kendes fra gangbar mønt.

Tykkelse er et mindre entydigt begreb og er derfor ikke angivet. Prøvemønterne kan være præget med forskellig kraft som led i de tekniske forsøg på Den Kongelige Mønt. Afhængigt af blanketternes randing før prægning og af hvor mange tons tryk, der er anvendt ved selve prægningen, kan de færdige prøvemønters tykkelse have forskelle på 0,1 mm eller mere – uden at der af den grund er tale om forskellige typer. Mindre kraft i prægningen kan i øvrigt medføre, at enkelte detaljer står svagt i møntens præg (se kat.nr. 8, 14-15, m.fl.).

Af disse årsager har jeg afstået fra at angive en tilstræbt tykkelse, al den stund adskillige prøvemønter må forventes at afvige herfra.

Avers bruges om en mønts forside, *revers* om dens bagside.

* * *

Prøvemønterne har alle tjent praktiske formål i løbet af den årrække, hvor forberedelserne til Danmarks ny møntrække har stået på. Det drejer sig især om tekniske og kunstneriske arbejdsformål på Den Kongelige Mønt, men også om præsentation af gennemarbejdede prøverækker for interesserede myndigheder og organisationer samt sagkyndige på forskellige felter. De fleste eksemplarer af prøvemønterne bærer derfor præg af at have været håndteret og anvendt – lige fra små ridser til forskellige grader af oxydering. Selv hvor der er dokumentation for (en meget begrænset) prægning med pudsede og sandblæste stempler (kat.nr. 38), er prøvemønterne ikke forblevet uberørte, netop fordi de alle er udført som led i praktiske forsøg.

Til de tre prøverækker – 1984, 1986 og 1988 – lod Danmarks Nationalbank fremstille specielle mapper i cirka 100 eksemplarer hver (de tre typer er afbildet side 11).

Antallene af registrerede mapper udgjorde 1989:

1984: 44 stk. – 1986: 71 stk. – 1988: 75 stk.

De heri indeholdte prøvemønter er *alle talt med* i det antal kendte eksemplarer, der er anført ved hver type i kataloget.

Prøvemønternes rolle var stort set udspillet, da de første to mønter i Danmarks ny møntrække blev udsendt i juli 1989. Derfor kunne Danmarks Nationalbank og Den Kongelige Mønt i efteråret 1989 – som tidligere nævnt – overlade den store beholdning af prøvemønter til Den kongelige Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet (kat.nr. 1-45). Forud havde Den Kongelige Mønt som hovedregel beholdt to eksemplarer af hver type, af tekniske årsager dog lidt flere af enkelte nye typer (alle er talt med i det foreliggende katalog). Meningen med gaven, der omfattede cirka 7.000 prøvemønter fra 1983 til 1988, var, at Den kongelige Mønt- og Medaillesamling – efter at der af alle typer og varianter var udtaget yderligere to eksemplarer til Møntsamlingens egen samling, og et mindre antal af mapperne var overladt til andre museer – ved auktion frit kunne bortsælge af dubletterne.

* * *

Afbrudt rifling

Randen på prøvemønterne er enten glat, riflet eller forsynet med afbrudt rifling.

Ved møntprægning ligger blanketten i en prægering, hvis inderside enten er glat eller riflet på forskellig vis. I selve stempelslaget udvides blankettens flade ganske lidt, alt efter hvor stort tryk prægningen udføres med, og herved modtager møntens rand et aftryk af det mønster, der sidder i prægeringens inderside.

Blandt prøvemønterne med årstallet 1986 findes en forsøgsrække med forskellige former for *afbrudt rifling* (kat.nr. 34b og 37b). Afbrudt rifling betyder, at riflede afsnit veksler med glatte afsnit hele møntranden rundt.

De riflede afsnit består af ophøjninger og fordybninger. Fordybningerne kaldes overalt i katalogbeskrivelsen for *riller*. Ordet rille er, ligesom ordet rifling, af plattysk oprindelse og betyder fure eller rende, f.eks. i jorden.

Ved de forskellige typer af afbrudt rifling er det fordybningerne, *rillerne*, der tælles, aldrig ophøjningerne. Det gælder, hvad enten hvert afsnit i møntrandens afbrudte rifling begynder med en ophøjning eller med en fordybning. Er det sidste tilfældet, bruges ordet *indad*. »12 afsnit, hver med 4 riller indad« (kat.nr. 37a) betyder således, at hvert afsnit begynder med en fordybning set i forhold til randens glatte parti. Modsætningen hertil er f.eks. kat.nr. 37b, prægering nr. 330 og 333 (se tegningerne).

Afsnit af den afbrudte rifling, skematisk fremstillet. Numrene henviser til de forskellige prægeringe, der er anvendt ved fremstillingen (se side 32 og 34).

Kat.nr. 34b		Kat.nr. 37b	
	324		329
	325		330
	326		331
	327		332
	328		333
	338	Kat.nr. 37a 12 afsnit, hver med 4 riller indad	
	339		
			

	Antal riller	Frem- springende mønster	Tilbage- liggende mønster (indad)	Bred rifling	Smal rifling	Prægering nr.
2 kroner Kat.nr. 34b	6	x		x		324
	7	x		x		338
	7	x		x		339
	7	x			x	325
	8		x		x	327
	8	x			x	328
	9	x			x	326
20 kroner Kat.nr. 37b	3		x	x		331
	6	x		x		330
	8		x	x		329
	8		x		x	332
	8	x			x	333

Prøvemønter med årstal 1983

Modellerne til nr. 1 og 2 var de eneste, som kgl. medaljør Frode Bahnsen nåede at udføre før sin død i maj 1983. Den Kongelige Mønt sammensatte derefter de øvrige værdier ved hjælp af tre allerede eksisterende arbejder af Bahnsen: aversen fra 10-kronen 1979, våbenskjoldet fra reversen af 1- og 5-kronerne 1973 samt det store rigsvåben med vildmændene, der er et ubenyttet ungdomsarbejde af Bahnsen. Stemplerne blev fremstillet ved hjælp af originale poinçons.

Der blev præget mellem 5 og 10 ekspl. af hver type/legering. Dog blev der fremstillet flere af nr. 8 *uden* angivelse af legering; de 22 kendte eksemplarer heraf har, sammen med et større antal prøvemønter med årstal 1984, været anvendt til de perceptions-psykologiske forsøg i 1985 (jf. side 8f.).

1-2 BRONZE – Mønterne er mærket »PRØVE« i reversens præg.

1. 25 øre.

17,25 mm. 2,6 g. Glat rand.
Findes i to legeringer, angivet ved et indslået romertal på reversen.

I: 96,5% kobber og 3,5% zink.
(6 ekspl.)

II: 97% kobber, 2,5% zink og 0,5% tin. (5 ekspl.)

2. 50 øre.

19,50 mm. 3,3 g. Glat rand.
Findes i to legeringer, angivet ved et indslået romertal på reversen.

I: 96,5% kobber og 3,5% zink.
(7 ekspl.)

II: 97% kobber, 2,5% zink og 0,5% tin. (6 ekspl.)

Desuden kendes *1 ekspl. uden angivelse af legering.

2x. 50 øre.

Præget på stor blanket,
22,50 mm, uden angivelse af legering. 5,3 g. (*4 ekspl.)

3-5 KOBBERNIKKEL – Mønterne er mærket »PRØVE« i reversens præg.

3. 1 krone.

20,50 mm. 4,2 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(*4 ekspl.)

4. 2 kroner.

24,00 mm. 5,6 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(*4 ekspl.)

5. 5 kroner.

Findes i tre diameter: 27,05 mm (*3 ekspl.), 27,20 mm (6 ekspl.) og 27,50 mm (*3+1 ekspl.), præget med forskellig prægekraft. 7,2 g. Riflet rand (der ikke er præget helt op på mønterne 27,05 og 27,20 mm). 75% kobber og 25% nikkel.

6-8 ALUMINIUMSBRONZE – Mønterne er mærket »PRØVE« i reversens præg.

6. 10 kroner.

22,00 mm. Glat rand.
Findes i fire legeringer, angivet ved et indslået romertal på reversen. I-III består af nikkel-messing.

- I: 70% kobber, 26% zink og 4% nikkel. 5,1 g. (6 ekspl.)
- II: 65% kobber, 30% zink og 5% nikkel. 5,1 g. (7 ekspl.)
- III: 62% kobber, 35% zink og 3% nikkel. 5,1 g. (7 ekspl.)
- IIII: 92% kobber, 6% aluminium og 2% nikkel. 4,8 g. (6 ekspl.)

Desuden kendes *1 ekspl. på lidt tykkere blanket, 6,1 g, uden angivelse af legering.

7. 20 kroner.

25,00 mm. Glat rand.

Findes i fire legeringer, angivet ved et indslået romertal på reversen. I-III består af nikkel-messing.

I: 70% kobber, 26% zink og 4% nikkel. 6,5 g. (7 ekspl.)

II: 65% kobber, 30% zink og 5% nikkel. 6,5 g. (7 ekspl.)

III: 62% kobber, 35% zink og 3% nikkel. 6,5 g. (7 ekspl.)

IIII: 92% kobber, 6% aluminium og 2% nikkel.

6,2 g. (6 ekspl.)

Desuden kendes *1 ekspl. på lidt tykkere blanket, 7,8 g, uden angivelse af legering.

8. 50 kroner.

28,50 mm. Glat rand.

Findes i fire legeringer, angivet ved et indslået romertal på reversen. I-III består af nikkel-messing.

I: 70% kobber, 26% zink og 4% nikkel. 9,9 g. (6 ekspl.)

II: 65% kobber, 30% zink og 5% nikkel. 9,9 g. (7 ekspl.)

III: 62% kobber, 35% zink og 3% nikkel. 9,9 g. (7 ekspl.)

IIII: 92% kobber, 6% aluminium og 2% nikkel.

9,6 g. (6 ekspl.)

Desuden kendes 22 ekspl. på lidt tykkere blanketter, 12,9 g, uden angivelse af legering.

På nogle af disse mønter kan enkelte detaljer være svagt præget.

Prøvemønter med årstal 1984

Tegningerne til 1984-prøvemønterne er udført i 1983-84 af Johan Alkjær, tegner i Danmarks Nationalbank. På bestilling af Den Kongelige Mønt blev original-modellerne løbende udført hos Royal Mint Services i Wales; årsagen til denne disposition var, at Den Kongelige Mønt ved Frode Bahnsens død stod uden medaljør. Stemplerne blev fræset på Den Kongelige Mønts reduktionsmaskiner direkte efter de negative modeller, uden brug af poinçons. Denne fremgangsmåde blev anvendt i 1984-86, dvs. ved prøvemønterne nr. 9-24, 25-30 og 31-37. Portrættet af Dronningen på nr. 14-15 og 22-23 er lånt fra 1- og 5-kronen 1973. Det er skabt af Frode Bahnsen.

Kun nr. 9-10, 14-15 og 22-23 bærer et navnebogstav: A for tegneren Johan Alkjær.

Sættet i de røde mapper består af: nr. 9-10-11-12-13-14-15.

Prøvemønterne med årstal 1984 er præget i flere etaper og i forskellige oplagsstørrelser. Nr. 9-15: cirka 150 eksemplarer – nr. 12 dog i over 200 eksemplarer. Nr. 16-18: cirka 120 eksemplarer. Nr. 22-24: næppe flere end de kendte antal. (Nr. 19-21: se side 36.)

9-10 BRONZE – Mønterne er mærket »PRØVE« i reversens præg.

9. 25 øre.

17,25 mm. 2,7 g. Glat rand.
97% kobber, 2,5% zink og
0,5% tin. (81 ekspl.)

10. 50 øre.

19,75 mm. 3,6 g. Glat rand.
97% kobber, 2,5% zink og
0,5% tin. (81 ekspl.)

11-13 KOBBERNIKKEL – Mønterne er mærket »PRØVE« i aversens præg.

11. 1 krone.

20,50 mm. 4,0 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(99 ekspl., hvoraf *4 ekspl. har
været brugt ved forsøg med
udboring af hullet.)

12. 2 kroner.

24,00 mm. 5,6 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(191 ekspl.)

13. 5 kroner.

27,50 mm. 7,6 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(85 ekspl.)

14-15 ALUMINIUMSBRONZE - Mønternes stempler er ikke mærket »PRØVE«.

14. 10 kroner.

22,00 mm. 6,2 g. Glat rand.
92% kobber, 6% aluminium og
2% nikkel. (85 ekspl., der på
aversen er mærket »PRØVE«,
indgraveret på hver enkelt
mønt i en pantograf. Desuden
kendes *4 ekspl. uden gravure.)

15. 20 kroner.

25,00 mm. 9,0 g. Glat rand.
92% kobber, 6% aluminium og
2% nikkel. (112 ekspl., der på
aversen er mærket »PRØVE«,
indgraveret på hver enkelt
mønt i en pantograf. Desuden
kendes *4 ekspl. uden
gravure.)

På nogle eksemplarer af
nr. 14 og 15 kan enkelte
detaljer være svagt præget.

16-21 KOBBERNIKKEL – Mønterne er mærket »PRØVE« i aversens præg.

16. 1 krone.

20,50 mm. 4,0 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(118 ekspl. Desuden kendes
9 ekspl., der er præget på blan-
ketter uden hul.)

17. 2 kroner.

24,00 mm. 5,6 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(103 ekspl. Desuden kendes
*2 ekspl. fra forsøg, hvor den
fulde rifling delvis er filet
bort.)

18. 5 kroner.

27,50 mm. 7,6 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(108 ekspl.)

Nr. 19, 20 og 21 er – trods årstallet – præget i 1988. Det forklarer reversernes lighed med nr. 41, 42 og 43 fra 1988.

19. 1 krone.

20,50 mm. 4,0 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(203 ekspl.)

20. 2 kroner.

24,00 mm. 5,6 g. Afbrudt rifling
(6 afsnit, hver med 7 riller).
75% kobber og 25% nikkel.
(201 ekspl.)

21. 5 kroner.

27,50 mm. 7,6 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(202 ekspl.)

22-23 ALUMINIUMSBRONZE – Mønternes avers-stempler er de samme, som blev anvendt til nr. 14 og 15.

22. 10 kroner.

22,00 mm. 6,3 g. Glat rand.
92% kobber, 6% aluminium og
2% nikkel. (*3 ekspl., hvoraf
ingen er mærket »PRØVE« i præget.)

23. 20 kroner.

25,00 mm. 9,0 g. Glat rand.
92% kobber, 6% aluminium og
2% nikkel. (51 ekspl., hvoraf
ingen er mærket »PRØVE« i præget.)
På nogle eksemplarer kan
enkelte detaljer være svagt
præget.

24 KOBBERNIKKEL.

24. 5 kroner.

27,50 mm. 7,6 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(6 ekspl., der er mærket
»PRØVE« i både aversens og
reversens præg.)

Prøvemønter med ufuldstændige årstal præget i 1986

Efter Johan Alkjærs tegninger er originalmodellerne udført af Royal Mint Services. De har dannet grundlag for forskellige gipsmodeller, som Den Kongelige Mønt har arbejdet videre på. Det er forklaringen på de tre udgaver af 1-kronens avers, nr. 26, 27 og 28. Stemplerne er fræset ved reduktion direkte fra modellerne.

Nr. 25-30 er alle præget i små oplag, næppe flere end de angivne antal.

25 BRONZE – Mønterne er mærket »PRØVE« i reversens præg.

25. 50 øre.

Årstal 19-.

19,75 mm. 3,6 g. Glat rand.

97% kobber, 2,5% zink og 0,5% tin. På begge møntens sider er ringen (platten) langs randen meget smal.

(23 ekspl.)

Til prægningen er anvendt to stempel-par, der er betegnet hhv. Skål 0 og Skål 2; overfladen på Skål 0 er helt plan, men en smule konveks på Skål 2. Forskellen er for lille til at kunne ses på de prægede mønter.

26-28 KOBBERNIKKEL.

26. 1 krone.

Årstal 19-.

20,50 mm. 4,0 g. Riflet rand, grovere end normalt på prøvemønterne. Ikke mærket »PRØVE« i præget.

75% kobber og 25% nikkel.

I forhold til nr. 27 og 28 er kronen lettere i modelleringen, og den mangler sin underste kant. Stemplerne, der er betegnet Nr. 1/Skål 3, er udført med lav reliefhøjde.

(10 ekspl., af hvilke et par stykker bærer en let kobbermisfarvning af samme art som på nr. 27.)

27. 1 krone.

Årstal 19-.

20,50 mm. 4,0 g. Riflet rand, lige så groft riflet som nr. 26. Ikke mærket »PRØVE« i præget. 75% kobber og 25% nikkel. Fuldt modelleret krone og højere reliefhøjde end nr. 26. Stemplerne er betegnet Nr. 2/Skål 0. (10 ekspl., hvoraf de 7 ekspl. bærer en kobbermisfarvning, der skyldes en fejl i blanketternes overfladebehandling.)

28. 1 krone.

Årstal 198-.

20,50 mm. 4,0 g. Riflet rand. Mærket »PRØVE« i aversens præg. 75% kobber og 25% nikkel.

Samme modellering og reliefhøjde som nr. 27. Stemplerne er betegnet Nr. 3/Skål 0. (6 ekspl. Desuden kendes 9 ekspl., der er præget på blanketter uden hul; *4 af disse sidstnævnte har en afvigende stempelstilling, klokken 3 i stedet for klokken 12.)

29-30 ALUMINIUMSBRONZE – Mønterne er mærket »PRØVE« i aversens præg.

29. 10 kroner.

Årstal 1900.

22,00 mm. 6,3 g. Glat rand.

92% kobber, 6% aluminium og
2% nikkel.

(9 ekspl.)

30. 20 kroner.

Årstal 1900.

25,00 mm. 8,1 g. Glat rand.

92% kobber, 6% aluminium og
2% nikkel.

(16 ekspl.)

På nogle få eksemplarer kan
enkelte detaljer være svagt
præget.

Prøvemønter med årstal 1986

Efter Johan Alkjærs tegninger er størsteparten af originalmodellerne udført af Royal Mint Services. Aversen til 2-kronen, nr. 34a og b, er dog modelleret af Jan Petersen, der i 1985 var blevet ansat som medaljør ved Den Kongelige Mønt. Heller ikke i 1986 har man tilsyneladende anvendt poinçons til stemplernes fremstilling, jf. side 20.

Portrættet af Dronningen på nr. 36 og 37 er skabt af billedhuggeren Hanne Varming. Kunstnerens signatur *HV* kan anes forneden på halsafsnittet.

Navnebogstaverne ved møntmærket er *R* og *A* for henholdsvis Niels Rasmussen, kommitteret for Den Kongelige Mønt, og Johan Alkjær, tegner.

Sættet i de blå mapper består af: nr. 31a-32-33-34a-35a-36-37a.

Fra og med 1986 har Den Kongelige Mønt som hovedregel præget et oplag på 200 eksemplarer af hver ny type prøvemønt. Undtagelser er nr. 36 og 37a, der hver er præget i flere end 300 eksemplarer, dog med to forskellige patineringer. Til gengæld er nr. 34a og 35a næppe blevet fremstillet i stort mere end cirka 120 eksemplarer hver.

31-32 BRONZE – Mønterne er mærket »PRØVE« i reversens præg.

31. 25 øre.

Glat rand. 97% kobber,
2,5% zink og 0,5% tin.
Findes med to forskellige
diametermål:

a. 17,50 mm. 2,8 g. (183 ekspl.)

b. 18,00 mm. 2,9 g. (210 ekspl.)

32. 50 øre.

21,00 mm. 4,2 g. Glat rand.
97% kobber, 2,5% zink og
0,5% tin.
(181 ekspl.)

33-35 KOBBERNIKKEL – Mønterne er mærket »PRØVE« i aversens præg.

33. 1 krone.

20,25 mm. 4,0 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(185 ekspl., hvoraf *2 ekspl. har
et lidt mindre hul. Desuden
kendes *2 ekspl., der er præ-
get på blanketter uden hul.)

34. 2 kroner.

24,00 mm. 75% kobber og 25% nikkel.

a. Afbrudt rifling (7 afsnit, hver med 5 riller). 5,5 g.
(91 ekspl.)

b. 7 forskellige typer afbrudte riflinger, alle udført på blanketter uden hul. 5,8 g.

Typerne angives her ved numrene på de anvendte prægeringe:

324: 6 afsnit, hver m. 6 riller.

325: 8 afsnit, hver m. 7 riller.

326: 8 afsnit, hver m. 9 riller.

327: 8 afsnit, hver m. 8 riller indad.

328: 8 afsnit, hver m. 8 riller

338: 6 afsnit, hver m. 7 riller.

339: 8 afsnit, hver m. 7 riller.

(196 ekspl. af hver af de 7 typer.)

Se oversigten på side 15.

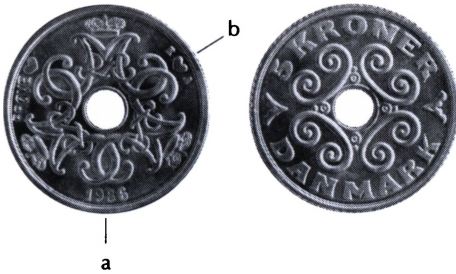
34x. 2 kroner.

24,00 mm. 5,5 g. 75% kobber og 25% nikkel. Afbrudt rifling (7 afsnit, hver med 5 riller).

(190 ekspl. Desuden kendes *2 ekspl., der er præget på blanketter uden hul.)

Alle kendte eksemplarer har samme, fejlagtige stempelstilling, se afbildningen.

På nogle eksemplarer kan enkelte detaljer være svagt præget.

35. 5 kroner.

27,50 mm. 7,4 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.

- a. Stempelstilling på aversens årstal (99 ekspl. Desuden kendes *3 ekspl., der har været brugt ved forsøg med udboring af hullet).
- b. Stempelstilling på aversens møntmærke og navnebogstaver (212 ekspl. Desuden kendes 5 ekspl., der er præget på blanketter uden hul).

36-37 ALUMINIUMSBRONZE – Mønterne er mærket »PRØVE« i aversens præg.

36. 10 kroner.

23,00 mm. 6,6 g. Glat rand.
92% kobber, 6% aluminium og 2% nikkel. (302 ekspl.; heraf er 106 ekspl. blevet patineret med kaliumdikromat, der giver en stærkere gul farve, og *3 ekspl. er ved en fejl blevet blålige i overfladen. Alle øvrige kendte eksemplarer af nr. 36 har en lidt mørkere patinering end den tilhørende 20-krone, nr. 37a.)

Se også nr. 44.

37. 20 kroner.

26,75 mm. 8,7 g. 92% kobber,
6% aluminium og 2% nikkel.

- a. Afbrudt rifling (12 afsnit, hver med 4 riller indad). (318 ekspl.; heraf er 122 ekspl. blevet patineret med kaliumdikromat, der giver en stærkere gul farve, og *3 ekspl. er ved en fejl blevet blålige i overfladen).

- b. 5 forskellige typer afbrudte riflinger, udført som forsøg i lighed med 2-kronerne 1986, nr. 34b.

Typerne angives her ved numrene på de anvendte prægeringe:

329: 8 afsnit, hver m. 8 riller indad.

330: 8 afsnit, hver m. 6 riller

331: 16 afsnit, hver m. 3 riller indad.

332: 8 afsnit, hver m. 8 riller indad.

333: 8 afsnit, hver m. 8 riller.

Se også nr. 45.

(198 ekspl. af hver af de 5 typer.)

Se oversigten på side 15.

Prøvemønt med årstal 1987

Efter Johan Alkjærs tegninger har medaljør Jan Petersen nymodelleret 50-øren i forhold til nr. 32. Blandt andre detaljer er korset foroven på kronen blevet gjort tydeligere i konturerne. Disse enkeltheder blev atter ændret i 1988, se nr. 40.

Fra 1987 har arbejdsgangen ved prøvemønternes fremstilling indeholdt de traditionelle trin mellem model og stempel: 1. fræsning af originalpoinçon i reduktionsmaskinen, 2. matrice, præget med originalpoinçon'en, 3. arbejds-poinçon, præget med matricen, hvorefter 4. stemplerne præges med arbejds-poinçon'en.

Nr. 38 er præget i et oplag på cirka 200 eksemplarer.

38 BRONZE – Mønterne er mærket »PRØVE« i reversens præg.

38. 50 øre.

21,00 mm. 4,2 g. Glat rand.
97% kobber, 2,5% zink og
0,5% tin. (190 ekspl. Heraf er
*2 ekspl. præget med pudsede
stempler og *2 ekspl. med
sandblæste stempler.)

Prøvemønter med årstal 1988

Medaljør Jan Petersen har modelleret hele serien undtagen 10- og 20-kronerne, hvis præg og årstal er uforandret fra 1986.

Navnebogstaverne ved møntmærket på nr. 39, 40 og 40x er *R* og *P* for henholdsvis Niels Rasmussen og Jan Petersen. På disse tre mønter betegner et *A* på aversen tegneren Johan Alkjær. Nr. 40x er præget før nr. 39 og 40, hvor navnebogstavet *A* har fået sin endelige placering.

Sættet i de grønne mapper består af: nr. 39-40-41-42-43-44-45 (nr. 44 og 45 bærer årstallet 1986).

1988-sættet er præget i cirka 200 eksemplarer, hvilket også gælder for nr. 19, 20 og 21 med årstallet 1984. Varianten nr. 40x er næppe præget i flere end de 56 kendte eksemplarer.

39-40 BRONZE – Mønterne er mærket »PRØVE« i reversens præg.

39. 25 øre.

17,50 mm. 2,8 g. Glat rand.
97% kobber, 2,5% zink og
0,5% tin. (171 ekspl.)

40. 50 øre.

21,00 mm. 4,2 g. Glat rand.
97% kobber, 2,5% zink og
0,5% tin.
A (for Alkjær) står til højre for
kronen. (178 ekspl.)

40x. 50 øre.

21,00 mm. 4,2 g. Glat rand.
97% kobber, 2,5% zink og
0,5% tin.
A (for Alkjær) står over kronen.
(56 ekspl.)

41-43 KOBBERNIKKEL – Mønterne er mærket »PRØVE« i aversens præg.

41. 1 krone.

20,25 mm. 4,0 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(187 ekspl.)

42. 2 kroner.

24,00 mm. 5,6 g. Afbrudt rifling
(6 afsnit, hver med 7 riller).
75% kobber og 25% nikkel.
(175 ekspl.)

43. 5 kroner.

27,50 mm. 7,6 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.
(176 ekspl., hvoraf *2 ekspl. har
været brugt til forsøg med
udboring af hullet.)

44-45 ALUMINIUMSBRONZE - Mønterne er mærket »PRØVE« i aversens præg.

44. 10 kroner

med årstal 1986.
Fuldstændig identisk med
nr. 36, blot er oplaget fra 1988
lidt anderledes i patineringen.
(171 ekspl., der alle indgår i
komplette 1988-sæt.)

45. 20 kroner

med årstal 1986.

Fuldstændig identisk med
nr. 37b, prægering 333 (afbrudt
rifling: 8 afsnit, hver med
8 riller.

(171 ekspl., der alle indgår i
komplette 1988-sæt.)

Prøvemønter med årstal 1990 præget i 1989

Mandag den 3. juli 1989 udsendtes 50-øren og 10-kronen som de to første mønter i den ny danske møntrække. 25-øren, 5-kronen og 20-kronen udsendes senere uden forud at være præget som prøvemønter. Der eksisterer således ingen prøvemønter med Hanne Varmings endelige portræt af Dronningen.

De resterende to påtænkte værdier i den ny møntrække blev i efteråret 1989 præget i almindelig produktionsteknik, begge med angivelsen »PRØVE« i præget og med årstallet 1990. Navnebogstaverne ved årstallet er *LG* og *JP* for henholdsvis Laust Grove, direktør for møntproduktionen fra 1. november 1989, og Jan Petersen, medaljør. Navnebogstavet *A* betegner tegneren Johan Alkjær.

Kat.nr. 46 og 47 er prøvemønter af en anden kategori end kat.nr. 1-45. De to sidste typer er fremstillet af hensyn til arbejdet med omstilling af landets automater, og de er derfor præget i et væsentligt større oplag end de foregående typer prøvemønter. Når de er mærket »PRØVE«, selv om de fuldstændigt svarer til de påtænkte cirkulationsmønter, skyldes det, at det legale grundlag for at udmønte dem som gangbar mønt – i form af en kongelig anordning – ikke forelå på fremstillingstidspunktet.

Da den tekniske anvendelse ikke var tilendebragt, blev der i september 1989 ikke overdraget eksemplarer af disse to prøvemønter til Den kongelige Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet.

46-47 KOBBERNIKKEL – Mønterne er mærket »PRØVE« i aversens præg.

46. 1 krone.

20,25 mm. 3,7 g. Riflet rand.
75% kobber og 25% nikkel.

47. 2 kroner.

24,50 mm. 5,8 g. Afbrudt rifling
(7 afsnit, hver med 7 riller).
75% kobber og 25% nikkel.

Det er uvist, om 2-kronen vil
blive fremstillet som gangbar
mønt.

DEN KGL. MØNT

ISBN 87-983382-1-8